

กระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

Paradigm of Guidance Activity to Enhance Using Life and Career Skills for High School Students

จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร *

Janpen Suwannakorn

มาเรียม นิลพันธุ์ **

Maream Nillapun

บทคัดย่อ

กระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนทัศน์ 2) ประเมินประสิทธิผลการใช้กระบวนทัศน์ และ 3) ขยายผลกระบวนทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ชื่อกระบวนทัศน์คือ “UNIQUE Model” มีหลักสำคัญในการจัดกิจกรรม 5 ด้าน คือ 1. การจัดกิจกรรมแนะแนว 2. การสร้างความรู้ 3. การเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม 4. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ 5. การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดกิจกรรมบูรณาการ 5 รูปแบบการสอนเข้าด้วยกันคือ (1) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (2) การใช้กิจกรรมเป็นฐาน (3) การใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (4) การใช้ปัญหาเป็นฐาน และ (5) การมีส่วนร่วมของชุมชน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผล และปัจจัยสนับสนุน ประสิทธิภาพของกระบวนทัศน์คือ 81.57/81.27 2) ประสิทธิภาพของกระบวนทัศน์ พบว่า 2.1) หลังร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนทัศน์ นักเรียนมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) นักเรียนกลุ่มทดลอง มีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแตกต่างกับนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการขยายผลกระบวนทัศน์ พบว่า นักเรียนมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังร่วมกิจกรรมแนะแนวสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : กระบวนทัศน์/ การจัดกิจกรรมแนะแนว/ การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ

* นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

The purposes of the research were to: 1) develop and determine the efficiency of paradigm, 2) evaluate the effectiveness of using paradigm, and 3) disseminate the paradigm. The results found that : (1) the paradigm called “UNIQUE Model”, there are consisted of five principles. These are 1. the guidance activities 2. construct knowledge 3. learning groups humanism 4. collaborative learning and 5. the participation of the community. The activities were integrated 5 techniques of teaching together; (1) collaborative learning (2) activity based learning (3) case-based learning (4) problem based learning and (5) participation of community learning. There are five components of the paradigm, these are principles, objective, the learning process, assessment and supported factors. The efficiency of the paradigm were 81.57/81.27. 2) The effectiveness of the paradigm indicated that 2.1) after using the paradigm of guidance activity, students' using life and career skills were higher than before receiving the instruction at a .05 significance level, 2.2) the experimental group had the results of using life and career skills differences with the control group. The results of using life and career skills of experimental group were higher than control group at a .05 significance level, 3) The results of the dissemination using paradigm, indicated that using life and career skills after using the paradigm were significantly higher than before the instruction at .05

Keywords : Paradigm/ Guidance Activity/ Using Life and Career Skills

บทนำ

การเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากชีวิตและสภาพการทำงานจำเป็นต้องมีทักษะการคิดและองค์ความรู้เพิ่มขึ้นความสามารถในการทำงานในยุคที่แข่งขันกันด้านข้อมูลข่าวสาร และการดำรงชีวิต ที่มีความซับซ้อนให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นที่ผู้เรียนต้องใส่ใจอย่างเคร่งครัดในการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพให้เพียงพอ เนื่องจากทักษะชีวิตเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิต ที่เหมาะสมเพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการถ่ายทอดประสบการณ์

ด้วยการฝึกฝนอบรมซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม แต่ในภาพรวมจะพบว่ามีทักษะชีวิตหลัก (Core Life Skills) อยู่ 10 ประการ ดังนี้ การตัดสินใจ (Decision Making) การแก้ปัญหา (Problem Solving) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship Skills) ความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) การจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotions) และการจัดการกับความเครียด (Coping with Stress) ทั้งนี้ การเสริมสร้างทักษะชีวิตก็เหมือนกับทักษะโดยทั่วไปที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน

ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาได้โดยจัดโปรแกรมทักษะชีวิตศึกษา เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตและการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการขาดทักษะ เช่น แรงกดดันของขบวนการกลุ่มเพื่อน ในการชักนำไปใช้ยา การขาดการป้องกันทางเพศที่นำไปสู่ปัญหาที่รุนแรง สามารถที่จะป้องกันโดยการวางรากฐานที่ดีโดยใช้ทักษะชีวิต ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนทักษะชีวิตได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษากันอย่างกว้างขวางในการป้องกันปัญหาดังแต่ระยะเริ่มแรกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Errecart et al.; Perry and Kelder และ Caplan et al. อ้างถึงใน WHO, 1994: 4)

การแนะแนวทางด้านวิชาชีพ นับเป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนเพื่อสร้างเส้นทางที่ดีสำหรับเยาวชนที่จะต้องก้าวไปสู่ชีวิตของความเป็นผู้ใหญ่อย่างมีคุณภาพในตลาดแรงงาน ทั้งนี้การจัดการกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างคน สร้างงานและสร้างชาติ กล่าวคือ สร้างคนให้รู้จักคุณค่าในตนเอง สร้างงานให้คนรู้จักความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพของตน รู้ข้อมูลอาชีพ ตลอดจนสามารถเชื่อมความสัมพันธ์คุณลักษณะของตนเองกับอาชีพได้ถูกต้อง มีการฝึกงานอาชีพหรือมีประสบการณ์ในงาน มีคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จและสร้างชาติ ให้คนมีวิถีหาความรู้ทางวิชาการ มีคุณธรรมจริยธรรม และเห็นประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ “กิจกรรมแนะแนว” ได้ถูกบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งทุกสถานศึกษาจะต้องจัดให้แก่ผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมายวางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถ

ปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2553: 17; กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 20)

การให้ความสำคัญของการจัดการกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องมีความเป็นมืออาชีพ (Classroom Guidance Specialist) ในการถ่ายทอดความรู้ คำปรึกษา ซึ่งแนะแนวทาง ที่ถูกต้องให้ผู้เรียน ตลอดจนแนะนำบทเรียนต่าง ๆ การพัฒนาจะมุ่งเน้นไปที่การศึกษาหาความรู้ อาชีพที่เหมาะสมกับยุคสมัยของผู้เรียนและการสร้างสัมพันธภาพของบุคคล เป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุผลการพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้นำ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สถานศึกษาในชุมชนขนาดใหญ่หรือในท้องถิ่นล้วนแต่จำเป็นและสำคัญยิ่ง ความเป็นมืออาชีพของครูไม่เพียงแต่การจัดการเรียนการสอนแต่หมายรวมถึงการร่วมมือกันทำงาน ตลอดจนความสามารถที่จะบูรณาการหลักสูตรการจัดการกิจกรรม และการให้คำปรึกษาที่มีส่วนประกอบต่างๆ ในหลักสูตรของโรงเรียนมีหลากหลายประเด็นที่ควรพิจารณา คือ โครงสร้างการจัดการกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ เทคนิคและวิธีการจัดการกิจกรรมที่ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับผู้เรียนทั้งความรู้ ความสามารถ บริบท ชุมชนและสังคมที่อยู่อาศัย การวัดผลประเมินผล และการติดตามผลเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนคงอยู่อย่างต่อเนื่องและที่สำคัญ ครูแนะแนวมีความสำคัญต่อการกำหนดอนาคตของนักเรียนทั้งหลายหากบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพจะสามารถเชื่อมโยงความรู้สู่โลกกว้างทางการศึกษาอาชีพในอนาคต ดังนั้น การจัดหลักสูตรแนวใหม่

ของสถาบันการศึกษา งานใหม่ และ โอกาสใหม่ (Future Career) ที่หางานง่ายและมีรายได้ดี การจัดหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนแนวใหม่ (Future Education) ที่มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อเตรียมรับกับกระแสอาชีพใหม่ของสถาบันการศึกษา ในบทบาทการสร้างปัญญาแก่สังคม การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีสติและมีความคิดสร้างสรรค์ แนะนำให้ผู้เรียนรู้จักตนเองด้วยการเรียนอย่างมีเป้าหมายตามความถนัดและความสนใจมากกว่ายึดติดกับค่านิยมสังคมเดิม ๆ นำเสนอเรื่องราวอาชีพใหม่แห่งอนาคตอย่างกว้างขวางในระดับสากลได้ (ภาวิข ทองโรช และ รัชนิพร พุกกะมาน อ้างถึงใน วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์, 2557)

จากการศึกษาข้อมูลและข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของการใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้

2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก่อนและหลังการจัดการกิจกรรมแนะแนวตามรูปแบบกระบวนการจัดการ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับจากการจัดการกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพกับการจัดการกิจกรรมแนะแนวด้วยรูปแบบปกติ

3. เพื่อขยายผลกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวิธีดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ที่มีลักษณะเป็นแบบแผนเชิงผสมผสานแบบรองรับภายใน (The Embedded Design) มี 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R₁) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุทธศาสตร์การแนะแนวศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การวิจัยและพัฒนา ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget ทฤษฎีวัฒนธรรมในสังคม ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ การบูรณาการรูปแบบการสอน 5 รูปแบบเข้าด้วยกัน คือ 1) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

(Collaboration Learning) 2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning) 3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning) 4) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) และ 5) การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning) สัมภาษณ์ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการกิจกรรมแนะแนว การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ จำนวน 25 คน และจัดสนทนากลุ่มนักเรียน จำนวน 16 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D₁) ออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D&D) มีการพัฒนาและตรวจ สอบคุณภาพของ กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว รวมทั้ง เครื่องมือประกอบการใช้ โดยการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของกระบวนการ คู่มือการใช้ หน่วย/แผนการจัดการ กิจกรรม ด้วยการจัดสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 14 คน และตรวจสอบคุณภาพซึ่งพิจารณาความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีผลการประเมินค่าความเหมาะสม/สอดคล้อง ในแต่ละประเด็น อยู่ในระดับมากและมากที่สุด และ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบประเมินชิ้นงาน มีความ สอดคล้องระหว่างประเด็นคำถามกับความสามารถ การสร้างสรรค์ชิ้นงาน/ภาระงานที่เกิดจาก ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ อยู่ ในระดับมากและมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน ตั้งแต่ $\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.55 ถึง

$\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม มีความสอดคล้องระหว่างประเด็น คำถามกับการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนร่วมกับกลุ่ม ที่แสดงถึง การมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ อยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตั้งแต่ $\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.55 ถึง $\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55 3) แบบรายงานผลการ ใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของตนเองก่อน-หลัง ร่วมกิจกรรมแนะแนว มีความสอดคล้องระหว่าง ประเด็นคำถามกับการประเมินพฤติกรรมของตนเอง ของผู้เรียนก่อน - หลังการร่วมกิจกรรมแนะแนว อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยมีค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตั้งแต่ $\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55 ถึง $\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45 วิเคราะห์หาค่าความ เชื่อมั่นทั้งฉบับโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach มีค่าเท่ากับ .937 4) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้มีส่วน เกี่ยวข้องในการจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ” มีความสอดคล้องระหว่างประเด็นคำถามกับการ ประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนในการจัดนิทรรศการ วันแนะแนวอาชีพ อยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตั้งแต่ $\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.55 ถึง $\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00 และ 5) แบบบันทึกสะท้อนผลการจัดการกิจกรรมแนะแนว มี ความสอดคล้องระหว่างประเด็นคำถามกับการเขียน บันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพแบบพรรณนาความ สำหรับผู้เรียนเขียนสะท้อนการเรียนรู้และการ พัฒนาการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ อยู่ ในระดับมากและมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน ตั้งแต่ $\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.55 ถึง $\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45 และผลการประเมิน ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรม

แนะแนว โดยนำไปทดลองใช้แบบภาคสนาม (Field Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 30 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test แบบ dependent มีค่าประสิทธิภาพของ กระบวนการ E₁/E₂ เท่ากับ 81.57/81.27

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R₂) ทดลอง ใช้กระบวนการ (Implementation : I) เป็นขั้นตอน ของการนำกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบกึ่ง ทดลอง (Quasi Experimental Design) เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียน ก่อนและหลังการจัดการกิจกรรมแนะแนว ตาม กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว 2) เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนที่ได้รับจากการจัดการกิจกรรมแนะแนวตาม กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวกับนักเรียนที่ ได้รับการจัดการกิจกรรมแนะแนวด้วยรูปแบบปกติ ด้วย วิธีกำหนดแบบแผนการวิจัยแบบ 2 กลุ่ม เป็นกลุ่ม ทดลอง 1 ห้องเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 5/1 จำนวน 36 คน และเป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 31 คน รวมทั้งสิ้น 67 คน ทดสอบเฉพาะ หลังเรียน (Non – Randomized Control – Group Posttest only Design) (Campbell and Stanley, 1973 : 6; Tuckman, 1999 : 159-174 อ้างถึงใน มาเรียม นิลพันธุ์, 2555 : 150-152) ใช้เวลา 20 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test แบบ Independent

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D₂) ประเมินผล (Evaluation: E) ประเมิน ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะ แนว โดยการศึกษาผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เกิดขึ้นจาก

การร่วมกิจกรรมแนะแนวผ่านกระบวนการจัดการ กิจกรรมแนะแนว จำนวน 7 ด้าน ครอบคลุม 15 ตัวชี้วัด ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขกระบวนการจัดการ กิจกรรมแนะแนวให้สมบูรณ์ และนำไปขยายผล (Transportability) โดยผู้วิจัยดำเนินการประเมิน ประสิทธิภาพของกระบวนการที่ใช้ในการวิจัยตาม วัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ เพื่อ 1) พัฒนาและหา ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะ แนว 2) ประเมินประสิทธิผลของการใช้ กระบวน ทรรศน์ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย คือ 2.1) เพื่อ เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับจากการจัด กิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรม เน้นแนว ก่อนและหลัง 2.2) เปรียบเทียบผลการใช้ ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย ที่ได้รับจากการจัดการกิจกรรมแนะแนวตาม กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวกับการจัด กิจกรรมแนะแนวด้วยรูปแบบปกติ และ 3) ขยายผล กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการ กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มี ชื่อว่า “UNIQUE Model” มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ การวัดและประเมินผล บัญชี สนับสนุน และมีขั้นตอนการจัดการกิจกรรม 6 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหา อย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U) เป็นขั้นที่ผู้เรียนศึกษาข้อมูลที่ครู มอบหมายให้โดยการทำทำความเข้าใจในเนื้อหา สาร ข้อมูลความรู้ของกรณีศึกษา ประเด็น หัวข้อ และ/ หรือรายละเอียดต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการติดตามการสร้างเครือข่ายข้อมูลให้ได้ผลสูงสุด ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1

ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามความสนใจจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงแหล่งประกอบการจริง

ขั้นที่ 4 ชักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมซักถามปรึกษาหารือ แบ่งงาน หน้าที่รับผิดชอบในการสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา เพื่อนำมาสร้างสรรค์เป็นชิ้นงาน ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียนรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อเชื่อมโยงทำให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกรับรู้ของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม มองเห็นข้อดี ข้อบกพร่อง อภิปรายสะท้อนความคิดจนได้ข้อสรุปของชิ้นงาน/ผลผลิตตามที่ตนและสมาชิกกลุ่มสนใจผลิตขึ้นมา

ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E) เป็นขั้นที่ผู้เรียนประชุมเพื่อเตรียมพร้อมเสนอผลงานและรายงานผลการวิเคราะห์ การทำความเข้าใจ แก่ผู้ฟัง ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษานั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งรูปแบบการรายงานหน้าชั้นเรียน การนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต และการจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ ซึ่งได้จากการสังเคราะห์หลักการ ทฤษฎีแนวคิดเพื่อได้มาซึ่งกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว แล้วนำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.10) และพบว่า ผลการหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ตามเกณฑ์ E_1/E_2 กับกลุ่มตัวอย่างได้ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ เท่ากับ 81.57/81.27 สามารถนำไปใช้จัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแก่นักเรียนอย่างมีคุณภาพได้

หลังการทดลองใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยแก้ไขและปรับปรุงกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวให้สมบูรณ์ขึ้นพบว่า มีรายละเอียด ดังแผนภาพ

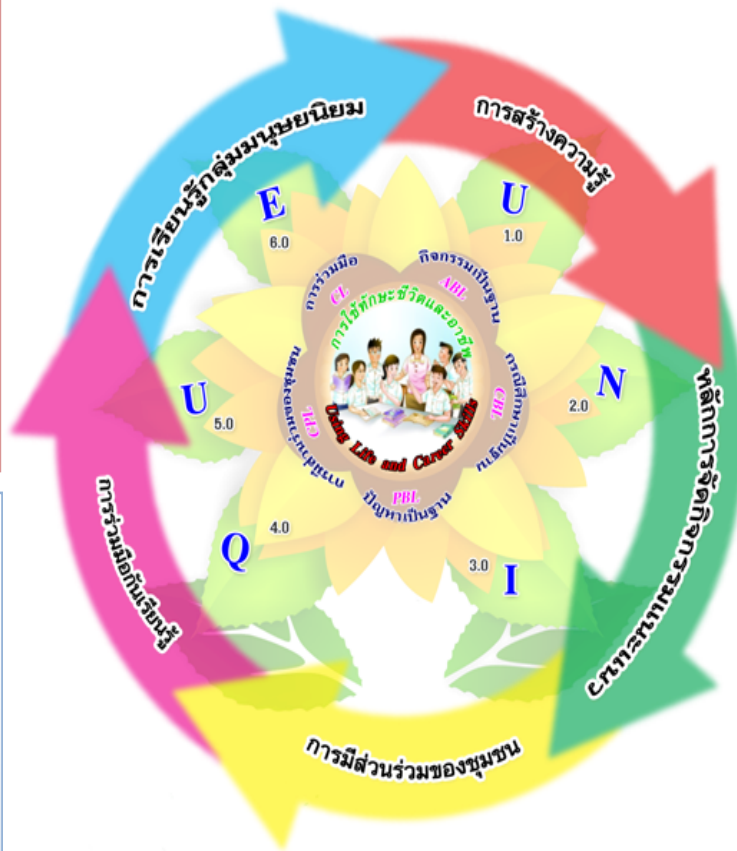

การวัดและประเมินผล : การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ครอบคลุมองค์ประกอบ 7 ด้าน

1. การยืดหยุ่นและการปรับตัว
2. การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง
3. การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
4. การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้
5. การหาและยอมรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน
6. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
7. การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน

ปัจจัยสนับสนุน :

1. ชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน
2. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือจัดกิจกรรม จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอตามสภาพจริง
3. นักเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้ และสถานประกอบการในชุมชน ดำเนินการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และ/หรือสถานการณ์จริงในชุมชน ด้วยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน

หลักการ : การพัฒนาการใช้

ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่บนพื้นฐานการสร้างความรู้ อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง คำนึงถึงความต้องการของมนุษย์ การร่วมมือกัน เรียนรู้จากกิจกรรมแนะแนว ฝึกปฏิบัติประสบการณ์จริง จากการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

วัตถุประสงค์ : เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม : 6 ขั้นตอน

- ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูล และเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U)
- ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N)
- ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I)
- ขั้นที่ 4 ชักถามเพื่อสร้างทางเลือก หรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q)
- ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U)
- ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E)

แผนภาพที่ 1 กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ประสิทธิผลของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีผลสรุปดังนี้

2.1 หลังการจัดการกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยภาพรวมนักเรียนมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ($\bar{X}$ = 85.83, S.D. = 2.68) สูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนว ($\bar{X}$ = 55.17, S.D. = 6.12) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้านพบว่า นักเรียนมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ สูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนวทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว มีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแตกต่างกับนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยภาพรวมพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ($\bar{X}$ = 85.33, S.D. = 2.68) สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ ($\bar{X}$ = 65.03, S.D. = 8.05) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแยกตามรายด้านพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หลังร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยนักเรียนกลุ่มทดลอง มีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการขยายผลกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนกลุ่มขยายผล (กลุ่มที่ 1) หลังร่วมกิจกรรมแนะแนวมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ($\bar{X}$ = 80.50, S.D. = 3.08) สูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ($\bar{X}$ = 54.50, S.D. = 2.36) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มขยายผล (กลุ่มที่ 2) มีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังร่วมกิจกรรมแนะแนว ($\bar{X}$ = 38.30, S.D. = 3.62) สูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ($\bar{X}$ = 30.83, S.D. = 3.96) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีชื่อว่า “UNIQUE Model” มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการกิจกรรม การวัดและประเมินผล และปัจจัยสนับสนุน กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวมีประสิทธิภาพเป็น 81.57/81.27 ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวที่ได้พัฒนาขึ้นนี้ มีการดำเนินการตามขั้นตอนด้วยวิธีการเชิงระบบ สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ (Joyce, Weil and Calhoun, 2009: 21-37) โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษา สารและมาตรฐานของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารการ

เรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีการศึกษาสภาพการจัดการกิจกรรม การเรียนการสอนของครูแนะแนว/ครูที่ปรึกษา (ทำหน้าที่ครูแนะแนว) และพฤติกรรมการเรียนรู้/ การร่วมกิจกรรมของนักเรียนในรายวิชากิจกรรมแนะแนว รวมทั้งการวิเคราะห์ผู้เรียนเกี่ยวกับความสามารถพื้นฐานในการเรียนรู้ และสนทนากลุ่มเพื่อต้องการให้ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการจัดการกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะและอาชีพ รวมทั้งวิเคราะห์งานและภาระงานที่ส่งผลต่อการจัดการกิจกรรมแนะแนว แล้วนำแนวทางที่ได้ไปใช้ในการออกแบบการจัดการกิจกรรม

2. ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว พบว่า 2.1) หลังการจัดการกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ นักเรียนมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่าก่อนการจัดการกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาพรวมและแยกตามรายด้านทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวนั้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child - Centered) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gibbs (2001) ซึ่งอธิบายว่าเป็นการเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติ (Activity) มากกว่าการเน้นการให้ผู้เรียนปฏิบัติตามคำบอกของครู (Passivity) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรับผิดชอบเต็มที่สำหรับการเรียนรู้ของตนเองการเกี่ยวข้องและร่วมมือกับสมาชิกกลุ่มจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนเสมอภาคมากขึ้นซึ่งส่งเสริมความเจริญเติบโตและการพัฒนา ครูจะกลายเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นทรัพยากรบุคคลทางการเรียนรู้ นักเรียนมีทัศนคติที่ดี มีอิสระ

ในการเรียนรู้ ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดกลุ่มการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ (Constructivist) ซึ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนและนำเสนอผ่านผลงานที่จัดทำ การให้อาสาผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มทำโครงการที่ตนเองสนใจ เปิดโอกาสให้มีการนำเสนอความคิด ผลงานและผลการวิเคราะห์ กระบวนการเรียนรู้ของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน และใช้เวลาทำงานอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ที่เห็นความสำคัญของการเป็นมนุษย์และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความสามารถ มีความต้องการ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน หากบุคคลมีอิสรภาพและเสรีภาพ มนุษย์จะพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผลงาน/ภาระงานที่ผู้เรียนคิด ประดิษฐ์ เป็นผลจาก ความรู้ ความสามารถ ความถนัดเพื่อสื่อสารออกมาให้รู้ตัวตนของผู้เรียนอย่างดียิ่ง ดังที่ระบุในหลักการแนะแนว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - 2559) แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (พ.ศ. 2555 - 2559) และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) ในการพัฒนาแบบองค์รวมให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์และสมดุลทุกด้านโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและให้สังคมมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สอดคล้องกับ ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557) ได้สรุปขั้นตอนสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูง ด้วยการนำชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องตามความเหมาะสมในแต่ละกิจกรรม เป็นต้นว่า ร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมิน

ถ่ายทอดความรู้ ร่วมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ร่วมภาคภูมิใจและร่วมรับผิดชอบ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว เป็นแนวทางการจัดการกิจกรรมที่ตอบสนองการพัฒนาความสามารถด้านการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่จำเป็นของผู้เรียน ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันสำคัญในการดำรงและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างดี มีคุณภาพโดยครอบคลุมองค์ประกอบ 7 ด้านที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากแนวคิดของ Sue Z. Beers (2011), วิจารย์พานิช (2555), วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2556), Ginzberg (1974), Super (1957), สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2557) และ Man Power Group (2013) ได้แก่ 1) การยืดหยุ่นและการปรับตัว 2) การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง 3) การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง 4) การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ 5) ภาวะผู้นำและยอมรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน 6) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ 7) การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน โดยผ่านขั้นตอนการจัดการกิจกรรม 6 ขั้นตอน (UNIQUE) ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ให้กับผู้เรียน การจัดการกิจกรรมและสื่ออุปกรณ์ กระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมคิดแก้ปัญหาและพิจารณาสาเหตุของปัญหา คิด ประดิษฐ์สร้างสรรค์ชิ้นงานที่ตรงกับความสนใจ ความถนัด และความสามารถ ร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็นและนำเสนอผลงาน ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เตรียมอุปกรณ์ สรุปล และ

ประเมิน เนื่องจากหลักการจัดการกิจกรรมแนะแนว ยึดหลักวิธีระบบอย่างต่อเนื่อง และดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของบุคคลหลายฝ่าย ช่วยเกื้อกูลกัน รวมถึงผู้ปกครองและบริบทรอบตัวผู้เรียน

ประกอบกับการให้ Concept หรือความรู้ที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง นอกจากนี้บทบาทที่ครูจำเป็นต้องคำนึงถึง คือ การวางแผน การสร้างแรงจูงใจ (Coaching) การเป็นแบบอย่างที่ดี (Modeling) และเป็นนักประเมินตามสภาพจริงที่ชาญฉลาด (Authentic Assessment) ต้องให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียน สำหรับผู้เรียนต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อตนเอง สามารถวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ (Active Learner) (Tinzmann et.al.,1990 อ้างถึงใน รุจิราพร รามศิริ, 2556: 117) 2.2) นักเรียนกลุ่มทดลอง มีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแตกต่างกับนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยภาพรวมและแยกตามรายด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนได้อย่างเป็นขั้น เป็นตอน ผู้เรียนมีเวลาในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอย่างไม่จำกัด เป็นการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตที่ดีทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้ทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) ที่กล่าวถึงทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต กระบวนการจัดการ

กิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีเทคนิคและวิธีการประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่ชัดเจนโดยใช้การประเมินผลโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง และ ด้วยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และประเมินการนำเสนอผลงาน ซึ่งมีประเด็นการประเมินชัดเจน คือ 1) การใช้ข้อมูลในการตอบคำถามที่เป็นเหตุและผล 2) ความคิดรวบยอด 3) การเชื่อมโยงเนื้อหาเก่าไปสู่เนื้อหาใหม่ 4) การนำเสนอผลงานครอบคลุมประเด็นเนื้อหา และ 5) ความกระชับถูกต้องชัดเจนในการนำเสนอผลงาน จัดกิจกรรมภายใต้การกำหนดหน่วย/แผนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิวัฒนาการของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง รู้รักสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ดังเช่น มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น พบว่า การนำภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาบูรณาการในการสอนอาชีพ เป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพที่ดีนั้น หน่วยงานต้นสังกัดต้องให้ความสำคัญของงานอาชีพและให้การสนับสนุน และต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ดังนั้นในแต่ละหน่วยการจัดการกิจกรรมจะใช้เทคนิคการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรม การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนากระบวนการทัศน์ที่ว่า The Concept of Paradigm and Paradigm Shift หมายถึง "มโนทัศน์ (Concepts) ค่านิยม (Value) การรับรู้ (Perceptions) และการปฏิบัติ (Practices) ที่ชุมชน (Community) หนึ่งมีหรือกระทำร่วมกัน ซึ่ง

ก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ (vision) แห่งความเป็นจริง ที่เป็นพื้นฐานของการจัดระบบตนเองของชุมชนนั้น" (Capra, 1986: 3)

ผลการจัดกิจกรรมส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองอันเกิดจากการร่วมกิจกรรมแนะแนว โดยได้ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing) เช่นเดียวกับ วัชรานา เล่าเรียนดี (2555), Johnson and Johnson (1996) และ Slavin R.E. (1990) สรุปได้ว่าการช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ภูมิใจในตนเอง ตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองและต่อกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีเกิดการยอมรับผู้อื่นมากขึ้น สร้างความมั่นใจในตนเอง และรู้ถึงคุณค่าของตนเองมากขึ้น ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีกว่าเรียนเฉพาะเนื้อหาอย่างเดียว และ การสอนแบบร่วมมือเรียนรู้ช่วยพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา โดยเพื่อนในกลุ่มจะช่วยเหลือแนะนำกันเนื่องจากผู้เรียนที่อยู่ในวัยเดียวกัน สามารถสื่อสาร สื่อความหมายแก่กัน และกันได้ง่ายและทำให้เข้าใจง่ายกว่า ที่ครูสอนการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถนำมาผนวกร่วมกับวิธีการสอนได้หลากหลายวิธี ทั้งนี้การจัดการกิจกรรมแนะแนวที่บูรณาการหลักการ แนวคิดของการเสริมพัฒนาการให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) มีกระบวนการที่ชัดเจนสามารถเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียน เนื่องจากการเรียนรู้ใหม่จากการใช้กระบวนการดูดซึมประสบการณ์ (Assimilation) และการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา (Accommodation) ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย รวมทั้งเป็นไปตามลักษณะของ Social Constructivism ซึ่งถือว่าผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ในขณะที่

ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรืองานในสถานะสังคม (Social Context) ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญและขาดไม่ได้ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้ ด้วยการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจเดิมให้ถูกต้องหรือซับซ้อนกว้างขวางขึ้น (ปรณัฐกิจรุ่งเรือง, 2553)

3. ผลการขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่า นักเรียนกลุ่มขยายทั้ง 2 กลุ่ม หลังร่วมกิจกรรมแนะแนวมิผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องตั้งแต่การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การออกแบบและพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินประสิทธิผลของกระบวนการทัศน และการนำผลการทดลองใช้ตามกระบวนการของกระบวนการทัศน และผลการประเมินประสิทธิผลมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ขึ้นก่อนนำกระบวนการทัศนไปขยายผล ดังนั้นผลการขยายผลของกระบวนการทัศน จึงสามารถทำให้ผู้เรียนมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังร่วมกิจกรรมแนะแนวสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนว ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล/

จังหวัด สำนักงานจัดหางาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานอาชีวศึกษา ควรนำหลักการและแนวคิดของกระบวนการทัศนไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้ให้แก่ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ในสังกัด

1.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมในการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกระดับชั้น ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในสาขาวิชาการศึกษาที่เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการนำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวไปใช้

2.1 ฝ่ายบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาควรประชุมทำความเข้าใจกับผู้สอนเกี่ยวกับแนวทางในการนำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวไปใช้ ตลอดจนการติดตามและประเมินผล

2.2 กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวในที่นี้ใช้แนวทางจัดการกิจกรรม ด้วยวิธีการเรียนรู้หลายวิธี ทั้งนี้ผู้ที่นำกระบวนการทัศนไปใช้สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับตัวชีวิต/ระดับของผู้เรียนที่ต้องการให้เกิดขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรทำการศึกษาผลการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเตรียมความพร้อมขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพสำหรับผู้เรียนในการค้นหาความสนใจ ความถนัด และความสามารถเลือกแนวทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

3.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดแต่ละด้านของ/แต่ละบุคคลอย่างชัดเจน และควร
ตัวแปรเชิงปริมาณของตัวแปรตามเกี่ยวกับการใช้ ศึกษาตัวแปรกลางที่มีผลต่อตัวแปรตาม เช่น
ทักษะชีวิตและอาชีพ ทั้ง 7 ด้าน เพื่อแสดงผลการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู
วิเคราะห์ให้เห็นความแตกต่างระหว่างความสามารถ ของครอบครัว ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ปริญญ์ กิจรุ่งเรือง. (2553). การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ. (2556). การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น. โครงการวิจัยโดยความร่วมมือของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2555). วิธีวิจัยทางการศึกษา. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รุจิราพร รามศิริ. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัย ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2555). การนิเทศการสอน. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ตลาดาพับลิเคชั่น จำกัด.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา. (2556). (พิมพ์ครั้งที่ 6). จากหลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา: กระบวนทัศน์ใหม่การพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อาร์แอนด์ปรีนท์ จำกัด.
- วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์. (2557). สาขาอาชีพแห่งอนาคต: เตรียมพร้อมสู่อาเซียน. [ออนไลน์]. เข้าถึงวันที่ 25 ตุลาคม 2557. <http://futurecareer.eduzones.com/category/origin/>

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2553). **ชุดฝึกแนะแนว : โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบตามแผนปฏิบัติการ**

การไทยเข้มแข็ง: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์เครือข่ายทั่วประเทศ.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิววรรณ นัตรสุริยวงศ์. (2557). **กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริม**

ความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน

ประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). **การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้น**

พื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2557). **การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต.**

(ออนไลน์). เข้าถึงข้อมูลวันที่ 10 กันยายน 2557 จาก http://amnat.nfe.go.th/lueamnat_nfe/UserFiles/file.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **แผนยุทธศาสตร์การแนะแนว**

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.

2555 – 2559). กรุงเทพมหานคร.

Beers, Sue,Z. (2011). **Teaching 21st Century Skills : an ASCD action tool.** North Beauregard St.

Alexandria, Virginia USA.

Capra. (1986). Re-Vision, Vol.9 Number 1, 3. **The Concept of Paradigm and Paradigm Shift.**

Dimmitt, C., Carey, J.C., & Hatch, T. (2007). **Evidence-based school counseling : Making**

a Difference with Data-Driven Practices. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Gibbs, J. (2001). **TRIBES: A New Way of Learning and Being Together.** California: Center source

systems.

Ginzberg, Eli. (1974). **Counseling for Career Development.** Boston: Houghton Mifflin.

Johnson, D.W., and R.T. Johnson. (1996). **Learning Together and Alone.** Englewood Cliffs,

N.J. : Prentice-Hall.

Joyce,B & Weil.M & Callhoun. (2009). **Model of Teaching.** Boston: Allyn and Balcon.

Man Power Group. (2013). (online) <http://www.m2fjob.com/>, **Career Skills.**

.....

Slavin, R.E. (1990). **Theory, Research and Practice**. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

Super, Donald. E. (1957). **Career pattern as a basic for vocational**. New York: Harper and Brothers.

WHO. (1994). **Life skill education for children and adolescents in Schools**. Geneva: WHO.